

Läges- och slutrapport

Regionala strukturfondsprogrammen
Nationella regionalfondsprogrammet

Del 1 - Lägesrapport

Avser innevarande rapportperiod. Ifylld rapport bifogas som fil (pdf) i Min ansökan under rubriken "Lägesrapport".

1. Grundinformation

Projektnamn Skogens mångbruk (Skogens Kraft)		Ärende-ID 20203247
Stödmottagare Lantbrukarnas Ekonomi AB		Organisationsnummer 556032-9269
Redovisningsperiod fr.o.m 2022-11-01	t.o.m 2023-02-28	Lägesrapport nr. 7
Projektets startdatum 2020-01-01	Projektets slutdatum 2023-02-28	

2. Gör en övergripande beskrivning av projektets verksamhet

Beskriv övergripande vad ni arbetat med i projektet under aktuell redovisningsperiod. Redogörelsen bör innehålla beskrivning av:

- övergripande verksamhet
- hur ni arbetat mot mål och delmål
- eventuella avvikelser från projektbeslutet
- eventuella ändringar
- hur ni arbetat med horisontella kriterier
- vilka processer som initierats
- kommentarer kring eventuella aktiviteter och resor utanför programområdet.

Under perioden har projektet befunnit sig i en avslutningsfas och relativt få aktiviteter, interna och externa, har ägt rum.

Organisation

Projektet har haft en organisation bestående av följande delar projektteam och styrgrupp. Under redovisningsperioden har dessa grupperingar avslutats.

Projektteam

Projektteamet har bestått utav Jenny Fröberg, projektledare; Ellen Nystedt, projektsamordnare Småland/Öland samt specialist naturturism och upplevelsenäring; Lotta Löwhagen Lundberg, projektsamordnare Gotland; och Sven-Erik Larsson, specialist skogens mat. Projektteamet har fram till och med november haft veckovisa digitala avstämningar och träffades fysiskt för avslutningsdagar med projektteamet 28-30/11 på Stufvenäs Gästgifveri, Kalmar län. Stufvenäs Gästgifveri har varit mycket aktiva deltagare i projektet. Ellen, Lotta och Sven-Eriks uppdrag tog formellt slut vid månadsskiftet november-december 2022. Några mindre rådgivningar och avslutningsdelar sker under december men inom ramen för omfattningen av deras avtal. Jennys uppdrag tar formellt slut vid årsskiftet 2022/2023, för eventuella mindre avslutningsdelar kommer Jenny finnas tillgänglig fram till det formella projektavslutet.

Projektekonom

Löpande avstämmningar sker mellan projektekonom, Ingela Jönsson, och projektledaren.

Styrgruppen

Styrgruppen har genomfört kvartalsvisa styrgruppsmöten under projektets genomförande. Styrgruppen har varit intakt under projektets genomförande och har bestått av följande: Karin Eickhoff, LRF (ordförande); Magnus Hellgren, Smålands skog- och trästrategier; Karin Nilsson, Destination Småland; Malin Pettersson, Södra; Kersti Karltorp, IVL; Jan Ekdahl, Mellanskog; och Petter Engström, LRF. Under december träffades projektteam, styrgrupp och projektekonom för en avslutnings- och avtackningslunch.

Kommunikationsstöd

Projektet har anlitat en extern kommunikationsbyrå, Well Hello, för att stödja projektet med olika kommunikationsinsatser. Projektledaren har haft veckovisa avstämmningar med Well Hello för att stämma av behov av insatser och fördela arbetsuppgifter mellan projektteamet och Well Hello. Under redovisningsperioden har det varit mycket fokus på att ta fram en publik slutrapport som benämns "Erfarenheter och kunskap från Skogens Kraft". Den här slutrapporten tas fram både i ett utskriftvänligt pdf-format och till en webb. Avtalet med Well Hello upphörde i månadsskiftet november/december 2022 men de utför även en del arbete under december månad dock inom ramen för omfattningen av avtalet.

Extern utvärdering

Projektet har utvärderats av en extern utvärderare, Sweco AB. Swecos uppdrag avslutades under förra redovisningsperioden, vilket det informerades om i förra lägesrapporten. Swecos slututvärdering bifogas även slutrapporten.

Projektdokument

Projektet arbetade inledningsvis fram ett antal dokument som skulle stödja i planering och genomförande av projektet. Dessa dokument bestod utav en projektplan och följande bilagor; intressentanalys, riskanalys, arbetsbeskrivning styrgrupp, aktivitetsplan (i Planner/Teams) och omvärldsbevakning. Dessa dokument antogs av styrgruppen i september 2020. Som nämnts i tidigare lägesrapporteringar har projektet valt att fokusera på delmålen och arbetat aktivt med aktivitetsplanen och därför har inte övriga dokument uppdaterats under de senaste två åren. Vid projektteamets avslutningsdagar i slutet av november gicks de ursprungliga dokumenten igenom för att t.ex. se hur vi faktiskt agerade när olika bedömda risker inträffade.

Hållbarhet

Under redovisningsperioden har inga direkta insatser gjorts kring hållbarhet. Förutom att det lyfts i olika spridningskanaler, såsom slutkonferens och "Erfarenheter och kunskap från Skogens Kraft".

Genomförda externa aktiviteter

Under redovisningsperioden har endast ett fåtal externa aktiviteter genomförts eftersom projektet avslutas. Det som genomförts under perioden är:

Demogårdskurs:

- 27/11 "Kommunikation för säker hästhantering" Mats Thomsson, Gotlands län. Genomförd med 6 deltagare (fulltecknad).

Individuell coachning/rådgivning:

Arbetet med demogårdarna har fortsatt under redovisningsperioden, dock med lägre intensitet.

Organiseringsprocessen:

Arbetet med att ansöka om ett förnyat projekt, s.k. Skogens Kraft 2.0, och det arbetet leds av Magnus Hellgren tillsammans med Västra Götalandsregionen och Skogsstyrelsen. Projektteamet har varit behjälpliga i processen.

Slutkonferens:

Projektets slutkonferens genomfördes 24/10 via en sändning från Visby, Gotlands län. Sändningen har därefter textats och har publicerats på projektets YouTube-kanal [Slutkonferens 24/10 Skogens Kraft - YouTube](#). Spridning har gjorts i sociala medier, utskick och hemsida.

Övriga externa aktiviteter:

Under redovisningsperioden har projektet bjudits in till samtal med Smålands sjörike och Stekebyskolan samt presentation av projektet för Regionala utvecklingsnämnden, Region Kronoberg.

Kommunikation

Projektet arbetat med kommunikation i och om projektet löpande. Under redovisningsperioden har kommunikationsinsatserna minskat. Insatser görs för att summera arbetet och sprida information om vad som sker efter projektet. Vidare pågår det ett arbete med att "packa ihop" de olika stödsystemen och kanaler som projektet har använt sig utav.

3. Beskriv genomförda aktiviteter

Beskriv de aktiviteter och därtill kopplade delaktiviteter som genomförts under aktuell period. Utgå från aktiviteterna som framgår av ert beslut.

Akt.	Delakt	Aktivitetsbenämning	Beskrivning
☐	☒	Extern kommunikatör/er	Projektet har arbetat aktivt med den externa kommunikationsbyrån som är anlitad. Se i avsnittet under Organisation och Kommunikation för mer information.
☐	☒	Kommunikation	Under perioden har projektet använt Facebook och Instagram för spridning av aktiviteter, information och slutkonferens. Projektet har också köpt

			marknadsföring för den demogårdskurs som genomförts under perioden. Mailchimp har använts för utskick med syfte att sprida aktuell information om projektet. På projektets YouTube-kanal har slutkonferensen och kortfilmer med mångbrukare publicerats.
☐	☒	Utvärdering	Extern utvärderare har utvärderat projektet, Sweco AB. Slutrapporten färdigställdes under förra redovisningsperioden.
☐	☒	Organiseringsutveckling kopplat till innovation	Arbetet pågår med ansökan för ett förnyat projekt.
☐	☒	Strategi för hållbarhet	Under redovisningsperioden har projektet spridit information om projektets genomförande och resultat, däribland har det även redogjorts för hållbarhetsarbetet.
☐	☒	Metodutveckling - demogård	Spridning av slutsatser och lärdomar från arbetet med demogårdarna och kunskapsöverföring har gjorts under perioden.
☐	☒	Träffar behovsanalys	Ej genomfört under redovisningsperioden. Projektet har dock lyssnat av deltagarna löpande för att anpassa och säkerställa att projektet möter deltagarnas behov.
☐	☒	Kartläggning	Samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan resulterade projektet valde att använda deras inarbetade system och rutiner istället för att bygga upp en egen digital lärplattform.
☐	☒	Metodutveckling	Se ovan under "Metodutveckling – demogård"
☐	☒	Utveckla innovationsbegreppet i branschen	Många av projektets aktiviteter har bidragit till detta; digitala kunskapsseminarier, mångbrukskonvent, studieresor, demogårdsprogrammet och uppdraget med att bygga bron mellan mångbruksföretagen och främjarsystemet.
☐	☒	Workshop, draknäste och mäsas	Mångbrukskonventen; ej genomfört under redovisningsperioden.

4. Beskriv resultat och utfall under aktuell redovisningsperiod

Redogör för vilka direkta resultat och utfall som projektet uppnått. Beskriv även kopplingen mellan projektets målsättning och det specifika mål som projektet beviljats stöd inom. Tänk på att utfallen på de valda indikatorerna ska redovisas i tabellen i avsnitt 5.

Enligt beslutet om beviljande av medel var målsättningen följande: "Projektmålet är att organisera befintliga och nya mångbrukare med skogen som bas för att skapa tillväxt och utveckling i företagen. Målet ska nås genom att skapa ett branschnätverk som bildar en branschorganisation med ansvar och förmåga att styra och genomföra insatser för att öka kunskaper, färdigheter och förmågor till hållbar produkt och tjänsteinnovation på en professionell nivå hos branschföretagen". Projektet befinner sig i en avslutning av projektet och det har varit känt och kommunicerat under en längre tid att projektet inte kommer bilda någon branschorganisation under projektets genomförande. Grunden för det ligger bland annat i organiseringsprocessen som visar på att det finns en stor efterfrågan och önskan om fortsatt arbete men att det är för tidigt att bilda en organisation. Projektet har fokuserat på att skapa förutsättningar för ett förnyat projekt under projektperioden, olika dialoger och samtal har förts gällande projektägarskap, innehåll, geografisk utvidgning och finansiering. Projektet har skapat ett stort nätverk bland mångbrukare som varit delaktiga som bidraget till att det har skapats förutsättningar för affärsutveckling genom nya samarbeten och nya produkter/tjänster. Vidare har också projektet bidragit till att sprida kunskap om mångbruk till olika intressenter runt om i landet och på så vis har mångbruket satts på kartan.

5. Beskriv utfall av indikatorer under aktuell redovisningsperiod

Fyll i samtliga indikatorer och måttenheter i direkt i formuläret i Min ansökan. Formuläret för indikatorrapportering i Min ansökan finns under rubriken "Lägesrapport". Utgå från ert beslut om stöd.

6. Övriga utfall och/eller goda exempel

Här kan ni lyfta fram övriga utfall eller goda exempel som skapats inom projektet och som knyter an till projektets mål men som inte direkt belyses av indikatorerna. Exempel på detta kan vara utveckling av nya varor och tjänster, insatser som bidragit till företags konkurrenskraft, särskilt framgångsrika arbetssätt mm.

Det finns många goda exempel både kring utvecklingen bland mångbrukarna och för projektet som helhet. När det gäller mångbrukarna har det uppstått flera nya samarbeten, utveckling av nya produkter och tjänster både tillsammans och individuellt samt att flera mångbrukare som varit i startgroparna har tagit steget för att satsa på mångbruk. Deltagarna har också tagit egna initiativ till träffar även efter projektets avslut. För projektet som helhet har kännedomen om projektet ökat i andra län och i andra organisationer. Det tillkommer ständigt nya deltagare och nya intresserade. Projektet har hållit i presentationer och delat med sig av erfarenheter till många olika aktörer. Projektet har ofta fått höra att det är professionellt och innovativt genomfört. Som nämnts tidigare så är projektets framgångsfaktorer/slutsatser/

lärdomar följande och kan lyftas fram som goda exempel:

- Ge och ta – lära av varandra
- Ingen egen fysisk plats – utgått från deltagarnas platser
- Leva som vi lär – hållbara avtryck
- Nätverkande och kunskapsdelning – med fokus på affärsnytta
- ERFA-träffar – fördjupat erfarenhetsutbyte
- Neutral transparent mötesarena – för skogens alla möjligheter.

Som nämnts tidigare, likaså i tidigare lägesrapporter har projektet generöst delat med sig av sina lärdomar, framgångsfaktorer och utmaningar. De fyra norrländska länen, två och två, har ansökt om förstudier för liknande projekt kring mångbruk där de har hämtat inspiration från Skogens Kraft.

7. Beskriv eventuella bidrag i annat än pengar (privat och offentligt)

Redogör för vad de olika resurserna har tillfört projektet, exempelvis hur medfinansiärens personal arbetat med periodens aktiviteter.

Läs mer om [medfinansiering på Tillväxtverkets webbplats](#).

Ej aktuellt.

8. Beskriv eventuella aktiviteter av socialfondskaraktär

Beskriv eventuella aktiviteter av socialfondskaraktär och kostnaderna kopplade till dessa. Läs mer om kostnader av [socialfondskaraktär i handboken på Tillväxtverkets webbplats](#).

Ej aktuellt.

9. Beskriv eventuella aktiviteter som genomförts utanför programområdet

Beskriv vilka aktiviteter som genomförts utanför programområdet under aktuell redovisningsperiod och varför.

Projektet har inte genomfört några aktiviteter utanför programområdet under aktuell redovisningsperiod.

10. Beskriv aktiviteter som innehåller de minimis och/eller statsstöd

Det framgår av beslutet om ert projekt beviljats stöd i form av de minimis eller statsstöd. Beskriv endast de aktiviteter som fått denna typ av stöd under aktuell redovisningsperiod

Läs mer om [statsstöd i handboken på Tillväxtverkets webbplats](#).

Den coaching/rådgivning som demogårdarna får utav projektet faller inom ramen för de minimis. Projektet har uppskattat värdet av den individuella rådgivningen till 10 000 kr per företag. Majoriteten av berörda företag har fyllt i "Intyg försumbart stöd" som bifogas redovisningen till Tillväxtverket.

11. Övriga kommentarer

Ange eventuell ytterligare information om projektet och dess resultat som bör uppmärksammas

Ej aktuellt.

Del 2 - Slutrapport

Avser hela projektperioden

12. Sammanfattning av projektet, dess aktiviteter, mål och resultat

Beskriv de aktiviteter som genomförts under hela projektperioden, hur dessa kopplats till målen samt vilka resultat det har lett till. Stäm av gentemot ert beslut.

Projektet har genomfört en mängd olika aktiviteter och nedan följer en beskrivning av de aktiviteter som projektet har genomfört utifrån de tre fokusområdena och tillhörande delmål:

Fokusområde 1; Organisering – Branschnätverk för mångbrukare

Aktiviteter

Uppstartsträffar

Det genomfördes två träffar i Jönköpings län, två träffar i Kalmar län, en träff i Kronobergs län och en träff på Gotland. Träffarna skedde utomhus under pandemin med en begränsning på 50 personer. Anmälan krävdes och antalet deltagare varierade mellan 20–45. Mångbruksvärdar med lämpliga miljöer valdes utifrån ett antal preferenser, inledningsvis inom projektgruppens befintliga kontaktnät. Preferenserna var geografisk spridning inom de fyra länen, liksom att företagen hade en pågående verksamhet som kunde definieras som skogligt mångbruk. Värdarnas olika verksamheter representerade områdena; besöksnäring, skogens mat, byggnadsvård och träförädling. På samtliga träffar deltog främst lokala småföretagare med intresse för skog (skogliga mångbrukare) och enstaka skogsägare (potentiellt blivande mångbrukare). Deltagarna bidrog med inspel och underlag att arbeta vidare med att sprida projektets budskap och utveckla verksamheten. Efter träffarna hade ett 20-tal mångbrukare anmält intresse att bli demogård.

Organiseringsprocess

Tidigt i projektet insåg projektteamet att målet om att bilda en branschorganisation skulle bli svårt på den begränsade tid som projektet skulle genomföras. Vidare var underlagen för att skapa en stabil och långsiktig organisation begränsade. Projektet valde därför att rikta fokus från organisation till organisering, som förankrades med finansiärer. Inom organisering undersökte projektet behovet av just organisering utifrån ett affärsmässigt perspektiv, inom vad och hur kan mångbrukarna samverka tillsammans. Till stöd i det arbetet anlätade projektet företaget Graffmans som under vinterhalvåret 2021/2022 arbetade med uppdraget. I arbetet involverades mångbrukare, offentliga aktörer och andra intressenter. Utifrån det arbetet visade det sig att det fanns behov av ett förnyat projekt där erfarenheterna från Skogens Kraft tas tillvara genom en vidareutveckling dels kring innehållet, dels i en större geografi. Under resterande del av 2022 har det pågått ett arbete kring detta och så görs även nu.

Delmål

1:1 Det finns ett organiserat B-nätverk med 100 företag och en kärngrupp som driver på för att i slutet av projektet bilda en branschorganisation med landsomfattande målsättning. Organisationen är en juridisk person med styrelse och stadgar och har en plan för fortsatt finansiering.

Resultat: Utifrån ovan nämnt organiseringsarbete och den rapport som Graffmans tog fram fattade projektets styrgrupp ett inriktningsbeslut under våren 2022 om att projektet ska arbeta för ett förnyat projekt. Därefter har ett arbete för ett förnyat projekt pågått och pågår fortfarande. I nuläget har arbetet påbörjats med en ansökan till nationella ERUF-programmet och där Västra Götalandsregionen/Naturbruksförvaltningen sannolikt vara den sökande tillsammans med andra parter.

1:2 B-nätverket har ett tydligt ägarskap för metod- och kunskapsutveckling, kvalitet och innovation samt en plan för att distribuera detta till mångbrukare i hela regionen.

Resultat: I nuläget finns inte någon ägare för nätverket som Skogens Kraft har skapat. Se mer information under Delmål 1:1. Vidare har projektet arbetat med metod- och kunskapsutveckling, kvalitet och innovation och en plan för hur detta sprids till andra mångbrukare. Se mer information under fokusområde 2 och 3.

1:3 Det finns ett arbetssätt för att inkludera fler företagare och stödja långsiktigt engagemang.

Resultat: Projektet genom muntlig kommunikation, sociala medier, mejlutskick och headhunting rekryterat både deltagare och fler demogårdar till projektet. Inledningsvis var det svårt att nå ut men under 2021 och 2022 projektet sett ett ständigt tillflöde av nya deltagare som har hört om projektet och velat engagera sig.

1:4 B-nätverket har utvecklat rutiner för att kontinuerligt implementera hållbarhetsaspekter ur ett socialt, miljö och ekonomiskt perspektiv i verksamheten.

Resultat: Skogens Kraft har arbetat med hållbarhet ur de tre perspektiven: ekonomisk, social och ekologisk. Hållbarhet har genomsyrat hela projektet och inte varit en separat del. Inledningsvis tog projektteamet fram stöddokument för hållbarhetsarbetet både internt och externt. Det utvecklades sedan till en självskattning för mångbrukare för att stödja dem i hur de kan utveckla, synlig- och medvetengöra de tre hållbarhetsperspektiven i deras verksamhet. Under vintern 2021/2022 skickades självskattningsverktyget ut på bred front. Under våren 2022 har individuella muntliga uppföljningar genomförts med de som uttryckt önskemål om det. Under sommaren 2022 genomfördes en ERFA-träff genomföras med dessa. Bedömningen är att självskattningsverktyget har varit ett bra diskussionsunderlag, men att det är svårt att dra några aggregerade slutsatser utifrån det.

1:5 B-nätverket har en plan för hur arbetet med hållbart företagande (socialt, ekonomiskt och miljömässigt) ska implementeras.

Resultat: Se mer information under delmål 1:4.

1:6 Minst 10% av träförädlings- och jakt/fiske verksamheterna i b-nätverket drivs av kvinnor och minst 10% av turism- och matföretagen drivs av män.

Resultat: Projektet har delvis följt upp könsfördelningen vid aktiviteter. Vid en uppskattning drivs inte 10% av träförädlingsföretagen av kvinnor, däremot drivs fler än 10% av turism- och matföretagen av män. Aktivt uppsökande verksamhet har inte gjorts när det gäller deltagarna utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Projektet har använt bilder som inte är stereotypa i kommunikationen samt en varierad representation bland medverkande i projektets aktiviteter.

Fokusområde 2; Metodutveckling – förberedande aktiviteter för kunskapsöverföring

Aktiviteter

Demogårdsprogram

Att vara demogård i Skogens Kraft har inneburit att vara en aktiv del i nätverket av mångbrukare, genom att dela med sig av egna kunskaper och erfarenheter. Att se andra mångbruksföretag som "kollegor". En förutsättning för demogårdsföretagen har varit att genom interaktion med andra se möjligheter att både utveckla det egna företaget såväl som att bidra till att andra mångbruksföretag utvecklas – och därmed bidra till en hållbar landsbygdsutveckling med skogen som bas. Det är i första hand demogårdarna som bjudits in som talare vid seminarier, som varit platser för konvent, som hållit i kurser och ERFA-träffar samt utgjort goda exempel i press och sociala medier.

Genom att arbeta fram ett så kallat demogårdsprogram möjliggjorde att på ett tydligt och transparent sätt identifiera de mångbrukare som varit intresserade av att ta en aktivt deltagande roll i projektet. Det visade även att projektets framarbetade metod för utveckling genom kunskapsdelning varit uppskattad samt att den utvecklade förtroendefulla relationer med högt i tak mellan mångbrukarna. Demoföretagarnas kunskap och erfarenhet inom sitt skrå i kombination med deras nyfikenhet och vilja att både dela med sig och lära sig av andra har lett till att de blivit goda förebilder och varit en viktig del av projektets arbete med kunskapsdelning. Rekrytering av demogårdar pågick under 2020–2021. Under 2022 har ytterligare företag slutit upp och deltagit aktivt utan att de, med anledning av projektets korta kvarvarande tid, rekryterats till demogårdar.

Demogårdsföretagen har erbjudits anpassad coachning och stöd i affärsutveckling inom områden som kunnat stärka företagets arbete med anknytning till skogen, samverkansformer med andra mångbrukare och ett hållbart företagande. Demogårdsföretagen har bjudits in till riktade ERFA-träffar och haft förtur till projektets övriga aktiviteter.

En demogård har förväntats bidra med egen tid för att:

- delta i en ledarskapsutbildning hos Studieförbundet Vuxenskolan
- ta emot coachning och stöd till affärsutveckling
- arbeta för ökad hållbarhet genom att göra den digitala självskattningsövningen
- delta på ERFA-träffar, aktiviteter och digitala seminarier som är relevanta för demogårdens verksamhetsinriktning/ar
- vilja stå värd för en aktivitet (t.ex. demogårdskurs eller ERFA-träff) som riktar sig till andra mångbrukare

För att skapa en grupp med demogårdarna arrangerades det demogårdsträffar, både fysiska och digitala. Träffarna planerades med olika inledande teman för att skapa ett mervärde och intresse hos varandra innan de kände varandra samt tillfällen för projektteamet att förmedla information och få gemensam återkoppling från deltagarna.

Digitala kunskapsseminarier

En bit in under pandemin började projektet med digitala kunskapsseminarier och under projektet har tolv seminarier genomförts utifrån olika teman. Modellen för seminarierna har oftast varit att en person med hög sakkunskap (företagare inom Skogens Kraft eller extern expert) delat med sig av sina erfarenheter. En företagare som har varit delaktig inom Skogens Kraft har bjudits in för att medverka och dela med sig av sina erfarenheter kopplat till seminariets tema. Efter seminariet har det funnits möjlighet att stanna kvar och fortsätta nätverka

genom ett "digitalt eftersnack". Seminarierna har varit öppna för alla intresserade, vilket har bidragit till en stor bredd på deltagarna; mångbrukare inom och utanför geografin, nyfikna skogsägare, andra typer av företagare, finansiärer och andra intressenter. Totalt har det genomförts 12 seminarier med blandade teman. Totalt antal anmälda till seminarierna har varit 739, vilket ger ett genomsnitt på 62 anmälda/seminarium. Seminarierna har filmats och publicerats på projektets YouTube-kanal. Nedan följer en sammanställning av titlarna på seminarierna:

- Vad är innovation?
- Friluftslivets år – hjälp dina kunder/gäster ut i naturen!
- Efterfrågan på udda byggnadsvårdsvirke/råvara från skogen
- Hur kan du stärka ditt erbjudande med skogens mat?
- Rätt virke på rätt plats
- Hälsa i skogen
- Naturvägledning i brukad skog
- Digitala tjänster ger nya möjligheter
- Skogen som eventplats
- Svenska marknaden för lövvirke - så ser den ut idag
- Så kan berättandet förstärka ditt erbjudande
- Skogsnära boenden - ett avbrott i vardagen

Studieresor

Enligt projektbeslutet skulle tre studieresor genomföras under projektiden. Under 2020 var en studieresa planerad för gotländska mångbrukare i samband med mångbrukskonventet, men på grund av utökade pandemirestriktioner fick resan ställas in. I samband med mångbrukskonventet 2021 blev studieresan av. Gotländska mångbrukare besökte flera olika mångbruksföretag i Småland på vägen mot konventet. Våren 2022 genomfördes en andra studieresa, då småländska mångbrukare besökte mångbruksföretag på Gotland. Vid mångbrukskonventet 2022 kunde deltagarna välja bland tre studieresor utifrån olika teman under en halvdag.

Demogårdskurser

Demogårdskurserna har varit en av aktiviteterna som bidragit till kunskapsöverföring mellan mångbrukarna. Ledarna för kurserna har varit olika demogårdsföretagare som delat kunskap med andra mångbrukare. Målgruppen för kurserna och aktiviteterna var andra mångbrukare i Småland, på Öland och Gotland. Deltagare har varit andra företagare, både aktiva mångbrukare, nystartade företagare som vill bedriva verksamhet med utgångspunkt i den

egna gården samt lant- och skogsbrukare som vill höja sin kompetens inom det område som kursen erbjudit. Exempelvis gärdesgårdskurserna blev snabbt fullbokade och lockade både heltidslantbrukare, nystartade mångbrukare, yrkesverksamma inom träförädling och mångbrukare med deltidsverksamhet. Motiven till att delta var bland annat att bygga gärdesgårdar för att kunna restaurera befintliga hägn på gården eller skapa vackra miljöer som smälter in i landskapet och förhöjer kundernas upplevelser.

Projektet har samarbetat med Studieförbundet Vuxenskolan som har stöttat projektet med administration och marknadsföring av kurserna. Studieförbundet Vuxenskolan har även hållit i cirkelledarutbildning för demogårdarna. Kursdeltagarna har betalat en symbolisk kursavgift som kursledarna har fått som arvode för sin kurs. Anledningen till att projektet har använt sig utav deltagaravgifter har varit för att öka angelägenhetsgraden för att faktiskt delta ökar om deltagaren har betalat en avgift. Hanteringen har kursavgifterna och arvodering har

hanterats utanför projektets ekonomiska redovisning och hanterats av Studieförbundet Vuxenskolan. Projektet har stått för eventuella kringkostnader såsom fika och lunch.

Följande kurser genomfördes under 2021:

Datum	Kursrubrik	Demogård	Län	Antal deltagare
2/6	Välj rätt virke till rätt sak redan i skogen	Gunnar Norrby, Norrbys Trä	Gotland	6 + 2
8/6	Biokol – hur och till vad? Lunch från Stufvenäs Gästgifveri	Malin och Magnus Axelsson, Ödevata Gärdshotell Anna Lejerhed Emrin, Stufvenäs Gästgifveri	Kalmar	4(5) + 4
9/6	Vandringsled i skog på egen mark	Kristina Lindelöf, Ingebo Hagar	Kalmar	3 + 3
9/6	Låt hjärnan vila i skogen	Helen Hafdel, Gamlegårds Rute	Gotland	3 + 2
26/11	Småskalig hyvling - grundkurs	Ove Nilsson och Lars Olsson	Gotland	10 + 2

Följande kurser var planerade men fick ställas in under 2021:

Datum	Kursrubrik	Demogård	Län	Orsak
16/6	Praktiskt byggnadsvård – cirkulärt arbete med materialbehov & skogsbruk i Grenåsa by	Simon Jonegård, Grenåsa byggnadsvård	Jönköping	För få anmällda
23/8	Låt kultur och folklöre stärka skogsupplevelsen	Consuelo Griggio, My Gotland Tours	Gotland	För få anmällda
22/10	Vandringsled – stärk upplevelsen av skogen	Kristina Lindelöf, Ingebo Hagar	Kalmar	Sjukdom (5 anmällda)
10/11	Bli gärdsgårdsbyggare	Lars-Erik Andersson, Gissebo Gärdesgårdar	Kalmar	Sjukdom (fulltecknad)
18/11	Produktion eller besöksmål? Hur smakar Kasteberg?	Karin Lindahl, Kastebergs Gård	Kronoberg	För få anmällda

Följande kurser genomfördes 2022:

Datum	Kursrubrik	Demogård	Län	Antal deltagare
26/2	Skogen som eventplats – Träff 1	Consuelo Griggip & Riina Noodapera	Gotland	7
26/2	Vandringsleder i skog med historier att berätta	Marianna Agetorp	Kronoberg	10
13/3	Skogen som eventplats – Träff 2	Consuelo Griggip & Riina Noodapera	Gotland	17
8/4	Grundkurs i småskalig träförädling – cirkelsågen och hyveln	Ove Nilsson & Lars Olsson	Gotland	20
26/4	Inspirationsdag två hjul i Filmlandskapet	Carina Eldåker & Carina Engqvist	Jönköping	11
27/4	Bli en gärdsgårdsbyggare	Lars-Erik Andersson	Kalmar	6
1/10	Hantering av körhästar på olika utbildningsnivåer	Mats Thomsson	Gotland	6 (fulltecknad)
7/10	Skapa platsunika natur- och kulturupplevelser – kurs med workshop	Carina Engqvist & Carina Eldåker	Jönköping	6
8/10	Från växande ene till enestör	Gunnar Norrby	Gotland	6
26/11	Kommunikation för säker hästantering	Mats Thomsson	Gotland	7 (fulltecknad)

ERFA-träffar

En annan typ av aktivitet som startade igång längre in i projektet var ERFA-träffar. Deltagare i projektet uttryckte ett behov av fördjupat erfarenhetsutbyte. När flera företagare uttryckte samma behov runt ett visst ämne engagerades en företagare som ville agera värd och flera andra företagare bjöds in. Projektet har genomfört sju ERFA-träffar, varav sex i Småland och en på Öland. Gotland har haft liknande träffar men har inte rubricerats som ERFA-träffar. På dessa träffar var erfarenhetsutbyte i fokus.

Följande ERFA-träffar har genomförts:

8/3 Trakt Forest Hotel/Sällergården – tema ”boende ++”

24/3 Våneviks gård – tema uppstartsskede & biokol

8/4 Hammar vid Solgen – tema trä

31/8 Mittlandsgården – tema hållbarhet

2/9 Skogsnytta Loaklev – tema skog, träförädling och besök i skogen

16/10 Skogsnytta Loaklev – tema träförädling, udda trädslag och ett besök i skogen.

18/10 Ödevata Gårdshotell – tema cirkuläritet

Delmål

2:1 B-nätverket har tillsammans med akademi samlat kunskaper om företagarens behov för praktisk och teoretisk kunskapsöverföring. Behoven för praktisk kunskap fångas upp via 40 demogårdar anpassade för träförädling, turism, jakt/fiske och skogens mat. Gårdarna anpassas med funktionella utrymmen, utrustning.

Resultat: Projektet har på olika sätt fångat upp företagarnas behov utifrån bl.a. en intresseundersökning kring möjliga kursrubriker (genomfördes under vintern 2020/2021), utvärderingar i samband med våra aktiviteter och genom att arbeta nära både mångbrukare och demogårdar. Demogårdarna har rekryterats vid uppstartsträffar, uppsökande verksamhet och där mångbrukare själva har sökt upp projektet för att vilja vara en del av arbetet. Projektteamet har arbetat aktivt med demogårdarna både individuellt och som grupp. Demogårdarna har deltagit i demogårdprogrammet och de olika delarna i det, i det har samtliga demogårdar besökts en eller flera gånger. Akademin har inte varit involverade i arbetet med demogårdarna, projektteamet bedömde att det fanns tillräckligt med kunskap och erfarenhet i teamet för att utveckla demogårdskonceptet och Skogens Krafts metodik:

Ge och ta – lära av varandra

En viktig framgångsfaktor för demogårdsprogrammet har varit projektets grundläggande spelregel ”ge och ta”. Det har varit viktigt att mångbrukarna som engagerat sig i Skogens Kraft har ställt upp på att både vilja och kunna dela med sig av sin kompetens till andra. Lika viktigt har det varit att vara mottaglig för andras mångbrukares kompetens. På så sätt har projektet attraherat mångbrukare som vill utvecklas i samverkan med andra. Denna grupp av företagare kan definieras som duktiga entreprenörer, som dessutom både vill lära och dela med sig.

Effekter;

- Företagarna vet när de träffas att de är bland likasinnade, det skapar trygghet och i förlängningen skapar det ett starkare nätverk, gemensamma och nya affärer.

Ingen egen plats – utgått från deltagarnas platser

Projektet har inte haft någon egen fysisk plats, något ”huvudkontor” eller organisationsplattform, som projektet har utgått ifrån. Projektteamet har varit geografiskt utspridda. Även utan en pandemi hade digitala arbetssätt varit nödvändiga.

Projektets aktiviteter har planerats ute hos de mångbrukare som har varit engagerade i Skogens Kraft, främst hos demoföretagen. Den här metoden har inneburit ett tydligt företagsfokus. Mångbrukarna har blivit värda för sin plats och sitt företag – och samtidigt varit goda förebilder. Det har stärkt Skogens Krafts uppdrag och projektmål.

Effekter;

- Mångbrukarna har alltid blivit en naturlig del och värd för aktiviteten.
- Mångbrukarna har fått ett nätverk och ökat kunskapen om varandra.
- Deltagarna har ökat förståelsen kring det platsunika på den specifika platsen som aktiviteten har ägt rum.

Leva som vi lär

Skogens Kraft har från start haft ambitionen att alla träffar som genomförs inom projektets ram – både fysiska och digitala – ska fungera som lärande exempel. Projektteamet har velat visa att "vi lever som vi lär". Det har inneburit noggrann planering, som vilken kundaktivitet som helst. Att alltid sätta besökaren eller åhörarens behov först. Vad gör vi, för vem gör vi det och hur gör vi det? Har vi beaktat hållbarhetsperspektiven? Är vi affärsmissiga? Det är frågor som projektteamet har ställt sig när vi har planerat aktiviteter. De fysiska aktiviteterna har alltid genomförts hos mångbrukarna som varit engagerade i projektet. Så länge kompetensen för en aktivitet har funnits inom nätverket, så har projektet valt att använda den. Projektet har arbetat med hållbarhet ur flera olika perspektiv; ekonomisk, social och ekologisk. Hållbarhet har genomsyrat hela projektet, inte varit en separat del i arbetet. Till exempel togs ett självskattningsverktyg för mångbrukarna, för att de på ett enkelt och tydligt sätt skulle kunna hitta styrkor och svagheter i sitt hållbarhetsarbete.

Effekter;

- Projektet kan använda vad det själva gjort som lärande exempel på hållbart genomförande av aktiviteter.
- Projektet har fått nöjda deltagare på aktiviteterna och träffarna.
- Aktiviteterna har skapat möjligheter för mångbrukarna att nätverka och göra affärer.

Nätverkande och kunskapsdelning

Kunskapsdelning sker på många sätt. Det som Skogens Kraft har jobbat för är nätverkande och kunskapsdelning på mångbrukarnas villkor, med fokus på affärsnytta och inte efter en av projektet utarbetad modell. Det har varit viktigt att möta mångbrukarnas behov och ge dem möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter. Att på olika sätt möjliggöra relevanta möten mellan människor.

Skogens Kraft har under projektiden kontinuerligt arbetat med att skapa olika arenor för nätverkande – såväl fysiska som digitala. Strategin för ett dynamiskt nätverkande var att vid alla tillfällen när mångbrukarna träffas ge möjligheter till ett meningsfullt och affärsutvecklande utbyte.

Projektet har tagit vara på varje tillfälle där mångbrukarna har haft möjlighet att presentera sig för varandra – oavsett om mötet varit fysiskt eller digitalt. En annan insats som stärkte nätverkandet var att alla aktiviteter genomförts hos mångbrukarna själva. Så även om mötet handlade om något annat så kom företagen och företagarna närmare varandra.

Då projektet hela tiden har skapat ytor för att mångbrukare ska hitta varandra och lära känna varandra har nya samarbeten bildats, som lett till affärer. Flera goda exempel på det finns och redovisas nedan under delmål 3:4. Alla företag som varit kopplade till Skogens Kraft har på olika sätt marknadsfört sin plats, sin produkt/tjänst och sig själva. Erfarenhetsutbyte och kunskapsdelning har därför fungerat bra, även mellan mångbrukare inom helt olika verksamhetsområden.

Effekter;

- Mångbrukarna har fått inspiration och kunskap till sin egen fortsatta affärsutveckling.
- Mångbrukarna har breddat sitt nätverk och identifierat potentiella samarbetspartners bland flera olika verksamhetsinriktningar.
- Nya produkter, tjänster och affärssamarbeten har skapats.

ERFA-träffar – fördjupad kunskapsdelning

Inom projektet har det skapats många arenor för nätverkande mellan mångbrukare. Exempel på aktiviteter:

- Rådgivning/coachning enskilt eller i grupp

- Studieresor
- Kunskapsseminarium
- Inspirationsträffar
- Demogårdskurser
- Konvent

En bit in i projektet, när projektteamet lärt känna mångbrukarna bättre, uttalades tydliga behov av fördjupade erfarenhetsutbyte. Projektet började därför anordna ERFA-träffar. Metoden var att projektteamet identifierade ett antal mångbrukare som hade samma behov runt ett visst ämne. Därefter engagerades en mångbrukare som ville agera värd och bjöd in mångbrukare med liknande behov. Projektteamet tog också hjälp av värdens kontaktytor och fick på så sätt en bra mix av mångbrukare/företag som både var kända/okända för varandra, men hade samma behov. På träffarna var alltid minst en från projektteamet med i en stödjande, inte styrande roll. En viktig uppgift för projektteamet var också att ta del av diskussionerna och ta det som mångbrukarna kom fram till vidare.

Neutral transparent mötesarena – för skogens ALLA möjligheter

Projektet har under hela projekttiden varit neutrala och stått stadigt i mitten av en under perioden tidvis starkt polariserad skogsdebatt. Projektet gjorde tidigt ett aktivt val att ta en neutral roll och visa på alla möjligheter med skogen, att till exempel inte ställa olika skogsbruksmetoder mot varandra. Projektet har också aktivt valt att inte bli språkrör för någon särskild grupp. Det har gjort projektet till en arena för möten som inte är kopplade till någon annans agenda. Alla med intresse för att utveckla skogens möjligheter har varit välkomna att delta i samtal. Skogens Kraft har varit en plats för att mötas, inspireras, få ny kunskap och nätverka utifrån sina egna och sitt företags behov.

Projektet har hela tiden metodmässigt arbetat efter devisen ”leva som vi lär” och via genomförandet av aktiviteter fungerat som ett gott och lärande exempel. Modellen för samarbetet mellan mångbrukarna ”ge och ta” har varit en framgångsfaktor. Projektet har också arbetat med transparens både hur projektet har drivits och hur projektet har arbetat med mångbrukarna som är kopplade till Skogens Kraft. Effekten av det är att projektet har stora möjligheter att visa projektets resultat.

Projektet har haft en geografisk avgränsning till Småland, Öland och Gotland, men för att inspirera andra och för att i linje med de långsiktiga projektmålen stärka ett nationellt mångbrukarnätverk har projektet transparent delat med sig av erfarenheterna till andra mångbrukarinitiativ och andra intresserade. De digitala kunskapsseminarier som genomförts har varit öppna för alla intresserade att ta del av, både de som är engagerade i projektet och de som finns utanför projektets geografiska område. Modellen för ett seminarium har varit att en person med hög sakkunskap, mångbrukare inom Skogens Kraft eller extern expert, delat med sig av sina erfarenheter kopplat till seminariets tema. Alla åhörare har erbjudits att stanna kvar på ”digitalt eftersnack” och samtala fritt efter den formella delen av seminariet. På så sätt har vi fått med inspiration, kunskapsdelning och nätverkande i projektets ”ge och ta”.

2:2 Det finns kartläggningar och analyser som på sikt ska bidra till ett modernt flexibelt system för studier på olika nivåer.

Resultat: Det kommer att erbjudas ett brett spektrum av kurser, ERFA-träffar och andra aktiviteter som har bidragit till kunskapsöverföring. Samarbete har skett med Studieförbundet Vuxenskolan när det gäller kurserna genom cirkelledarutbildning och där Studieförbundet Vuxenskolan har administrerat kursverksamheten utifrån deras inarbetade arbetssätt och plattform. Samarbetet har också gett möjligheter till långsiktigt arbetet med kurser då deras verksamhet och plattform kvarstår även efter projektets avslut.

2:3 40 demogårdar (10 gårdar i varje län) är färdigställda, företagen har en affärsidé och handlingsplan.

Resultat: Under projektet har ca 40 demogårdsföretag arbetat utifrån demogårdsprogrammet. Demogårdarnas engagemang under projektiden har varierat, några som var mer aktiva initialt har inte varit lika aktiva under hela projektet. Fördelningen mellan länen är inte jämnt fördelat. Majoriteten av demogårdarna har signerat blanketten för försumbart stöd, dock inte alla. Projektteamet har arbetat för att få samtliga signerade men har inte lyckats tillfullo. Värde av rådgivningen har uppskattats till 10 000 kr. Projektteamet har arbetat nära demogårdarna och samtliga har besökts fysiskt innan en eventuell aktivitet har genomförts på platsen.

2:4 160 företagare har varit delaktiga i förarbetet med att utforma gårdarna och deras utbud av metodik- och pedagogik, 60 företagare/år har deltagit i workshops.

Resultat: Projektets olika aktiviteter har samlat många deltagare och till demogårdskurserna har ca 130 deltagare varit anmälda. Vidare har ERFA-träffarna samlat 65 deltagare. Inledningsvis i projektet hölls också uppstartsträffarna som samlade cirka 150 personer. Deltagarna har genom sitt aktiva deltagande varit med och utformat Skogens Krafts metod med demogårdar/företag.

2:5 90 personer har deltagit på studieresor, besöken har dokumenterats.

Resultat: Totalt har 68 personer deltagit på projektets studieresor. Mer information om studieresorna se avsnitt tidigare i rapporten.

Fokusområde 3; Innovation – system för branschutveckling, produkter och tjänster

I projektet har det arbetats med innovation på flera olika sätt förutom de aktiviteter som beskrivs nedan. I många av projektets aktiviteter har insatser gjorts för att stärka och lyfta fram betydelsen av innovation och affärsnytta samt att aktiviteterna i sig har varit "innovativa" och därmed främjat innovation.

Aktiviteter

Mångbrukskonvent

Projektet har arbetat för att etablera ett årligt mångbrukskonvent med syfte att främja innovation och nätverksbyggande. Projektet har valt att benämna det som mångbrukskonvent, även om det varit i en mindre skala än vad många förknippar med konvent.

Under 2020 planerades det för ett konvent i november, utifrån dåvarande pandemirestriktioner, men när dessa utökades fick konventet ställas in. Den 16-17 september 2021 genomfördes ett konvent på Asa Herrgård. Deltagare var mångbrukare och tjänstepersoner. Konventet var lyckat och utvärderingen visade på att många hade fått ny kunskap, inspiration och nya kontakter. Den 28-29 september 2022 genomfördes ett mångbrukskonvent på Bauergården i Bunn. Likt konventet i Asa varvades gemensamma pass med valbara fördjupningspass. Även utvärderingen för 2022 års konvent visade på nöjda deltagare.

Innovationsuppdrag

Under planeringsfasen av projektet funderade projektteamet kring tillvägagångssättet för att generera ett långsiktigt resultat kring innovation och innovationsfrämjande arbete till

mångbruk och mångbrukare. Att det företags- och innovationsfrämjande systemet skulle ha en roll här var klart, men hur det skulle göras på bästa sätt var ovisst. Projektteamet genomförde bland annat ett spånarmöte under maj månad 2021 tillsammans med representanter från SLU, RISE och Lunds universitet. Under hösten 2021 landade projektet i att initiera ett uppdrag för att titta på hur främjarsystemet och mångbrukarna kan hitta varandra på ett bättre sätt och på så sätt skapa bättre förutsättningar för innovation inom mångbruk på längre sikt. Fem olika aktörer inom akademien tillfrågades och uppdraget tilldelades Sara Johansson och Lina Bjerke, forskare vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping. Uppdragets benämndes "Innovation i mångbruksföretag" och syftet var att identifiera trösklar och luckor i det innovations- och företagsfrämjande systemet och utforma åtgärder som bygger bron mellan mångbrukarna och främjarsystemet på ett sätt att fler mångbrukare får stöttning i att utveckla verksamheter med skogen som bas. Resultatet av arbetet skulle kunna appliceras i andra delar av landet också, d.v.s. inte bara i projektets geografi. Arbetet genomfördes i olika steg där representanter från mångbrukarna, främjarsystemet och regional förvaltning har involverats i processen. Arbetet har presenterats i olika forum (Föreningen Skogens Mångbruks mångbrukardag i Dalarna, mångbrukskonventet på Bauergården i Bunn, styrgrupps sista officiella möte och slutkonferensen i oktober). Rapporten med handlingsplan har bifogats tidigare rapporteringar, men bifogas även denna.

Delmål

3:1 Det finns en beskrivning av vad den innovativa processen har tillfört b-nätverkets slutliga utformning och organisation.

Resultat: Projektet har inte resulterat i en organisation utan projektet valde att fokusera på organisering. Organiseringsprocessen redogörs för under fokusområde 1. Däremot har projektet lett till att ett nätverk har skapats mellan mångbrukare inom lika och olika verksamhetsinriktningar i en spridd geografi. Genom projektets många olika mötesarenor och metod har flera nya samarbeten, tjänster och produkter utvecklats.

3:2 B-nätverket har kunskap om olika affärsmodeller, ägarkonstellationer och finansieringsmöjligheter baserat på ett jämställt, hållbart ekonomiskt och socialt företagande. Det finns minst tre (för mångbruksbranschen) nya innovativa metoder för företagsutveckling och tre exempel på nya affärs- och ägarkonstellationer.

Resultat: Under "Innovationsuppdrag" på föregående sida redogörs för sättet som projektet bl.a. togs sig an fokusområdet Innovation. Projektet har därför inte fokuserat på att sprida kunskap om olika affärsmodeller, ägarkonstellationer och finansieringsmöjligheter utan snarare fokuserat på de långsiktiga fortsättningarna för affärs- och innovationsutveckling genom att bygga bron mellan mångbrukarna och främjarsystemet. När det gäller de tre hållbarhetsdimensionerna har projektet involverat dem på ett horisontellt sätt genom hela projektet, vilket redogörs för delmål 1:4. Vidare har projektet betonat vikten av affärsverksamhet före hobbyverksamhet utifrån att det är en förutsättning för att fler ska kunna leva och verka på landsbygden.

3:3 Det finns en modell för hur branschen samverkar med andra för att kontinuerligt utveckla nya innovativa idéer för produkter och tjänster, 100 företagare har varit delaktiga i utvecklingsprocesserna.

Resultat: Genom att arrangera ett årligt mångbrukskonvent har mångbrukare möts och genom nätverk skapas nya idéer för produkter och tjänster. Två mångbrukskonvent har genomförts under projektet, Asa Herrgård 2021 och Bauergården 2022. Totalt har ca 130 deltagit på mångbrukskonventen. I samband med mångbrukskonventen och projektets andra aktiviteter finns tydliga resultat på nya produkter, tjänster och samarbeten.

3:4 Minst 5 företagare har funnit nya sätt att samarbeta och 5 nya produkter eller tjänster har lanserats.

Resultat: Projektteamet känner till flera nya samarbeten och affärer mellan mångbrukarna.

Nedan redogörs det för några exempel på samarbeten, nya produkter och tjänster;

- Norrby Trä producerar namnskyltar av ene till konferenser.
- Norrby Trä har tillsammans med Stufvenäs Gästgifveri utvecklat ett knäckebröds-ställ/hållare.
- Skogsnytta Loaklevs har tagit fram specialprodukter som används och säljs på Trakt Forest Hotel.
- Myoutdoorpassion har stöttat bland annat Hätteboda Vildmarkscamping och Stufvenäs Gästgifveri inom naturvägledning.
- Your Gotland Tours och Upptäck Gotland med mig gick samman för att hålla kurser tillsammans.
- Våneviks gård deltog på en kurs om biokol hos Ödevata gårdshotell. Nu producerar de själva biokol, säljer egentillverkad biokol och håller kurser i ämnet.
- Våneviks gård och Ödevata gårdshotell höll gemensamt i en ERFA-träff kring cirkuläritet.

13. Kommentera det slutliga utfallet av indikatorerna

Jämför ackumulerat utfall mot målvärde (se punkt 5 ovan) och kommentera eventuella avvikelser samt vilka lärdomar ni har dragit av detta.

Gå igenom en indikator i taget och beskriv och kommentera utfall.

- Antal företag som får bidrag

Målvärde 0 företag

Utfall 0 företag

Kommentar: Projektet har inte gett några bidrag till företag.

- Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt stöd

Målvärde 40 företag

Utfall 36 företag

Kommentar: Här avses demoföretagen som projektet har arbetat med. Under projektet har ca 40 demogårdsföretag arbetat utifrån demogårdsprogrammet. Demogårdarnas engagemang under projektiden har varierat, några som var mer aktiva initialt har inte varit lika aktiva under hela projektet. Fördelningen mellan länen är inte jämnt fördelat. Majoriteten av demogårdarna har signerat blanketten för försumbart stöd, dock inte alla. Projektteamet har arbetat för att få samtliga signerade men har inte lyckats tillfullo. Värdet av rådgivningen har uppskattats till 10 000 kr.

- Antal företag som får stöd

Målvärde 40 företag

Utfall 36 företag

Kommentar: Se ovanstående svar.

- Antal företag som samarbetar med forskningsinstitutioner

Målvärde 50 företag

Utfall 0 företag

Kommentar: Projektet har inte genomfört några aktiviteter där forskningsinstitutioner har varit involverade. Inom innovationsprocessen där Bjerke & Johansson från JIBS fick ett uppdrag deltog ett fåtal mångbrukare för att ge input till deras arbete, men de har inte arbetat aktivt med dem. I ansökan var akademien planerad att involveras under fokusområde 2 kring kunskapsöverföring, men där har projektet valt att inte involvera representanter från akademien utifrån att projektet bedömde att det inte skulle tillföra något i processen med metodutvecklingen.

- Antal företag som samarbetar för att stärka sin innovationskraft

Målvärde 100 företag

Utfall 186 företag

Kommentar: Demogårdar och deltagare i projektets demogårdskurser, studieresor och mångbrukskonvent har tagits med i den här indikatorn. Tillflödet av nya deltagare har varit stabilt, även vid projektets sista genomförda aktiviteter vilket tyder på att det finns ett behov av aktiviteterna som bidrar till att stärka företagens innovationskraft.

- Antal organisationer som får stöd

Målvärde 1 organisationer

Utfall 1 organisationer

Kommentar: Avser projektägaren LRF, Lantbrukarnas Riksförbund.

14. Beskriv hur ni arbetat med att sprida projektets resultat

Beskriv större informationsinsatser som utförts i samband med projektavslutet, projektets eventuella resultat samt hur EU:s medverkan har synliggjorts. Bilägg gärna eventuella utvärderingsrapporter.

Projektet har genomfört två större aktiviteter/insatser i samband med projektavslut; slutkonferensen 24/10 och framtagande av "Erfarenheter och kunskap från Skogens Kraft".

Slutkonferensen genomfördes den 24/10 2022 genom en 90 minuters direktsändning från Visby. Syftet med slutkonferensen var att sprida kunskap och erfarenheter från projektet utifrån olika perspektiv. Representanter från mångbrukare, projektägare, finansiärer, projektteam, konsulter, forskare och andra intressenter delade med sig av sin syn på projektet och dess genomförande. Slutkonferensen modererades av Anna Hegethorn. Programmet var följande:

- Välkomna och inledning – Anna Hegethorn, moderator
- Bakgrunden till projektet - Varför kom det till? Karin Eickhoff, LRF och - Magnus Hellgren, Smålands skog- och trästrategier
- Nationella skogsprogrammet och vad händer runt om i landet? Jerker Bergdahl, Skogsstyrelsen
- Gotlands skogsstrategi – Vad har projektet bidragit med i genomförandet av strategin? Sanna Palomaa, Länsstyrelsen Gotlands län
- Hur ser finansiärerna på projektet – har de fått valuta för pengarna? Stefan Nypelius, Region Gotland

- Innovationsuppdraget – Bygga bron mellan mångbrukare och främjarsystemet - Sara Johansson, Jönköping International Business School
- Mångbrukare berättar om deras verksamheter och vad de har fått ut av projektet - Sandra Sälleteg, Trakt Forest Hotel och Gunnar Norrby, Norrby Trä
- Hur har det varit att arbeta i projektet? Jenny Fröberg och Lotta Löwhagen Lundberg, projektteamet Skogens Kraft
- Vad händer framöver? Blir det någon fortsättning på arbetet? Johan Graffman, Graffman och Magnus Hellgren, Smålands skog- och trästrategier
- Avrundning och summering – Anna Hegethorn, moderator

Under sändningen fick deltagarna även ta del av filmer med olika mångbrukare.

Det fanns tre olika möjligheter att delta:

- Digitalt
- Digitalt med efterföljande lunch på Stora Wede Gård, Gotland
- Digitalt tillsammans med andra på Trakt Forest Hotel, Småland med efterföljande lunch och studiebesök på Trakt Forest Hotel

Totalt samlade slutkonferensen 60-65 deltagare. Sändningen spelades in och finns tillgänglig på projektets YouTube-kanal [Slutkonferens 24/10 Skogens Kraft - YouTube](#)

”Erfarenheter och kunskap från Skogens Kraft” – det är benämningen på projektets mer publika slutrapport där just erhållna erfarenheter och kunskap kring projektet beskrivs och berättas. Arbetet har pågått sedan försommaren 2022 och färdigställt under vintern 2022/2023. Tyngdpunkten ligger framför allt på fokusområde 2 ”Metodutveckling – förberedande aktiviteter för kunskapsöverföring” och de aktiviteter där mångbrukare har deltagit och medverkat. ”Erfarenheter och kunskap från Skogens Kraft” finns tillgängligt både i utskriftvänligt pdf-format och på webbe (publiceras under februari månad). Spridning har skett via mailchimp-utskick och sociala medier.

Slutkonferensen och ”Erfarenheter och kunskap från Skogens Kraft” har varit två sätt att sprida projektets resultat. Därutöver har projektet under hela genomförandeperioden generöst delat med sig till andra mångbruksinitiativ och övriga intressenter om projektets erfarenheter gällande exempelvis upplägg, genomförande, utmaningar och framgångar.

EU:s medverkan har synliggjorts, tillsammans med övriga finansiärer, under hela projektets genomförande genom användning av finansiärernas logotyper i all form av publicering. Projektteamet har också varit noga vid presentationer med att muntligt berätta vilka projektets finansiärer har varit.

15. Beskriv uppföljning, utvärdering och lärande

Utifrån Tillväxtverkets riktlinjer avseende utvärdering (3P och 3N) beskriv metoder och insatser för att följa upp och utvärdera projektet samt hur utvärderingen använts för att skapa ett lärande. Bilägg gärna eventuella utvärderingsrapporter.

Under inledningen av projektet tillfrågades fyra aktörer utifrån ett förfrågningsunderlag för uppdraget som extern utvärderare. Samtliga tillfrågade aktörer som tillfrågades inkom med anbudet och Sweco tilldelades uppdraget utifrån att deras anbud mötte förfrågningsunderlaget bäst. Genomförandeplanen för utvärderingen var följande:

- Uppstart

- Startmöte
- Dokumentstudier
- Översyn av projektlogik
- Revidering av genomförandeplan
- Nollmätning av uppföljningsbara delmål
- Utvärderingsfokus: P1 i Tillväxtverkets utvärderingsriktlinjer
- Delrapport 1 december 2020
 - Projektets nuläge - intervjuer med projektgrupp samt uppföljning av aktiviteter och mätbara delmål.
 - Utvärderingsfokus: P2, P3, N1 i Tillväxtverkets utvärderingsriktlinjer
- Delrapport 2, år 2021
 - Projektets nuläge – deltagande i aktiviteter samt uppföljning av aktiviteter och mätbara delmål
 - Utvärderingsfokus: P1, N1, N2, N3 i Tillväxtverkets utvärderingsriktlinjer.
- Slututvärdering, år 2022
 - Uppföljning av mätbara delmål
 - Enkät/intervjuer målgrupp
 - Skriftlig rapport
 - Muntlig föredragning
 - Utvärderingsfokus: P1-P3, N1-N3 i Tillväxtverkets utvärderingsriktlinjer.

Projektledaren har haft kontinuerliga digitala avstämningar med utvärderaren. Utvärderaren har också träffat projektteamet digitalt emellanåt. Delrapporterna har presenterats och diskuterats i styrgruppen. Delrapporterna och slutrapporten har bifogats lägesrapporteringarna till samtliga finansiärer. Utvärderaren har också deltagit vid flera av projektets aktiviteter, både digitalt och fysiskt. Slutsatser och rekommendationer från utvärderaren har varit till stöd för projektteamet i planering och justeringar av upplägg under genomförandet, framför allt efter första delrapporteringen i slutet av 2020 då pandemin skapade svårigheter att genomföra aktiviteter och säkerställa att projektlogiken hängde ihop med projektets aktiviteter. Delrapporterna har tillsammans med lägesrapporterna gett en möjlighet att stanna upp och reflektera över såväl projektets framskridande och planering framåt.

16. Diskussion och slutsatser

Beskriv vilka delar av projektet som varit framgångsrika och vilka delar som inte har fungerat lika bra. Ange orsaker och vilka lärdomar som uppstått till följd av detta.

Projektets slutsatser och framgångsfaktorer återges i projektets metod (som redogörs för ovan under fokusområde 2:

- Ge och ta – lära av varandra
- Ingen egen fysisk plats – utgått från deltagarnas platser
- Leva som vi lär – hållbara avtryck
- Nätverkande och kunskapsdelning – med fokus på affärsnytta
- ERFA-träffar – fördjupat erfarenhetsutbyte
- Neutral transparent mötesarena – för skogens ALLA möjligheter

Projektet har legat rätt i tiden då människor alltmer efterfrågar äkthet, genuinitet och kunskap. Projektet har varit lyhörda och öppna för deltagarnas behov och önskemål, ett stort fokus har lagts på deltagarna. Aktiviteter och mötesplatserna har varit många och möjliggjort

olika typer av engagemang, deltagarna har också kunnat vara aktiva under olika perioder av projektet. Även om projektet har haft tre fokusområden och gjort aktiviteter inom respektive fokusområden så har aktiviteterna överlag gått in i varandra och fått effekt på delmålen i alla fokusområden.

I samband med att projektet startade igång drabbades Sverige (och övriga världen) av en pandemi. Pandemin har pågått under stora delar av projekttiden och påverkat projektet på olika sätt. En del aktiviteter har fått ställas in, planeras om och anpassas efter rådande restriktioner och rekommendationer. Utan pandemin hade projektet antagligen enbart fokuserat på fysiska träffar, men projektet arbetade lösningsorienterat och digitala träffar och aktiviteter tillkom. De digitala träffarna hade inte den geografiska begränsningen som fysiska träffar och på så sätt har hela geografin kunnat delta på samma träffar utifrån intresse och verksamhetsinriktning. Pandemin bidrog också positivt till hur mångbrukare interagerar. Den ökade digitala kompetensen, acceptansen och positiva inställningen till digitala aktiviteter gynnade projektet och gjorde det möjligt att verka och bygga nätverk i hela projektets geografi. Det digitala förhållningssättet underlättade också för projektteamets arbete, som kunnat samarbeta på ett effektivt sätt från en utspridd geografi. Pandemin bidrog till att projektet förmodligen har haft ett modernt arbetssätt där projektteamet inte har haft en gemensam samlingsplats utan utgått från fyra olika platser där de digitala veckovisa avstämningarna har kompletterats med fysiska kvartalsvisa planeringsträffar.

De utmaningar som projektet har stött på infann sig framför allt under det första året. Projektteamet startade vid olika tidpunkter, hade olika ingångsvärden och olika syn på hur arbetet skulle bedrivas. Under hösten 2020 omstrukturerades projektteamet och projektteamet gick från fem till fyra personer. Under 2020 lades ett stort arbete på att tolka projektbeslutet och omsätta till verkligheten samt utifrån projektteamets kunskaper, erfarenheter och styrkor. Arbetet med att ta fram diverse stöddokument i projektet var viktigt att göra inledningsvis för att ha som stöd under projektets genomförande.

Mångbrukarna har varit en heterogen grupp i en spridd geografi vilket givetvis har varit utmanande men också varit spännande. Det heterogena i en spridd geografi har krävt nytänkande i hur aktiviteter genomförs för att bli både relevant, lyckande och givande både på bredden och på djupet för många. En spännande utmaning som projektteamet har tyckt om att ta sig an!

17. Efter projektslut

Beskriv hur ni arbetar vidare med projektets resultat efter projektet har avslutats

Under 2022 har ett intensivt arbete pågått med att skapa ett förnyat projekt att ta vid när Skogens Kraft avslutas. Processen har beskrivits tidigare i rapporten. Vid årsskiftet pågår arbetet med att skriva en ansökan till nationella ERUF-programmet och Västra Götalandsregionen kommer sannolikt vara den sökande. Den initiala geografin blir sannolikt Västra Götalandsregionen, Region Gotland, Region Jönköpings län, Region Kalmar län och Region Kronoberg. Västra Götalandsregionen ansvarar för processen med stöd av Smålands skogs- och trästrategier. Skogsstyrelsen är också behjälplig i arbetet. Vidare pågår det också ett arbete med ett mellanprojekt där Skogsstyrelsen och Västra Götalandsregionen är de som leder arbetet.

18. Övriga kommentarer

Ange eventuell ytterligare information om projektet och dess resultat som bör uppmärksammas

Skogens Kraft har riktat sig till en företagargrupp som ofta har ramlat "mellan stolarna" och som har en enorm potential. Projektteamet som har arbetat med mångbrukarna vill rikta ett stort tack till finansiärerna som har gjort det möjligt för mångbrukarna träffas och utvecklas tillsammans och individuellt.